функціональних вимог до програмного забезпечення, навчання працівників, а також проведення пілотної експлуатації обраної інформаційної системи в окремих структурних підрозділах. Такий підхід дозволить мінімізувати ризики, пов'язані з масштабним упровадженням нових цифрових технологій.

Лише після завершення попередніх етапів доцільним є перехід до повноцінного електронного документообігу, що становить п'ятий етап концепції. Його реалізація передбачає використання системи електронного документообігу, застосування КЕП для внутрішнього погодження документів у випадках, визначених законодавством, автоматизоване формування електронних маршрутів погодження, використання електронних резолюцій керівництва та створення електронного архіву управлінської документації. Водночас навіть на цьому етапі паперові документи, для яких законодавством установлено обов'язкову паперову форму, продовжуватимуть функціонувати поряд з електронними, що відповідає сучасній практиці діяльності більшості ЗВО України.

Отже, цифрову трансформацію ДЗУ ЗВО слід розглядати як комплексне організаційне перетворення, що охоплює нормативне регулювання, технологію роботи з документами, організацію управлінських процесів, інформаційну інфраструктуру та професійні компетентності працівників. Потреба в цифровій трансформації ДЗУ обумовлена не лише розвитком інформаційних технологій, але й істотною зміною характеру управлінської діяльності ЗВО. Сучасний університет функціонує як складна організаційна система, що забезпечує одночасне виконання освітньої, наукової, міжнародної, кадрової, фінансової та адміністративної діяльності. Кожен із цих напрямів супроводжується значним масивом управлінських документів, оперативність опрацювання яких безпосередньо впливає на якість управлінських рішень.

Д. Лобода, О. Вовк

ВПЛИВ ТИПОГРАФІКИ НА СПРИЙНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ

D. Loboda, O. Vovk

THE IMPACT OF TYPOGRAPHICS ON INFORMATION PERCEPTION

Типографіка є не лише елементом візуального оформлення, а й засобом впливу на сприйняття інформації. Вибір шрифту та особливості його оформлення можуть змінювати те, як людина читає, оцінює та інтерпретує повідомлення. Від типографічного рішення може залежати, чи сприйматиметься інформація як зрозуміла, переконлива, креативна, чи як складна для сприйняття.

Мета дослідження полягає у визначенні впливу типографіки на сприйняття інформації на основі результатів психологічних і дизайнерських досліджень.

Одним із важливих факторів є контрастність тексту та фону. За результатами дослідження Р. Ребера та Н. Шварца, однакові твердження можуть сприйматися порізному залежно від того, наскільки легко їх прочитати завдяки контрасту. Тексти з високою видимістю частіше оцінювалися як правдивіші, ніж ті самі твердження, подані з нижчим контрастом. Це показує, що контрастність забезпечує не лише читабельність, а й може впливати на оцінку інформації.

Такий результат можна пояснити тим, що під час легкого сприйняття тексту людина частіше покладається на загальне враження від інформації. Якщо ж текст читається складніше, це відчуття легкості зникає, і подана інформація може сприйматися менш переконливо (Рис. 1).

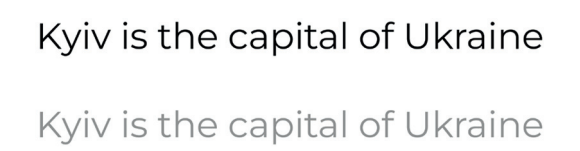

Рис. 1. Приклад впливу контрастності тексту на його сприйняття.

Не менш важливим є вибір шрифту. Від його особливостей залежить те, наскільки легко людина сприймає та опрацьовує інформацію, наскільки уважно ставиться до її змісту. Це підтверджують дослідження Х. Сонг та Н. Шварца, у яких розглядався вплив читабельності шрифту на виявлення помилок у тексті.

Показовим прикладом є так звана «ілюзія Мойсея». Учасникам дослідження пропонували запитання: «Скільки тварин кожного виду Мойсей узяв на ковчег?». Більшість людей відповідала «дві», хоча біблійним персонажем у цій історії є Ной. Через знайомий контекст людина часто автоматично сприймає першу відповідь, що виникає під час читання, не перевіряючи її правильність.

Зміна шрифту впливає на те, наскільки уважно людина перевіряє інформацію. Коли запитання було подано легким для читання шрифтом Arial, помилку помітили лише 7 % учасників. У разі використання складнішого для читання шрифту Brush Script цей показник зріс до 40 % (Рис. 2). Таким чином, незвичне написання не завжди погіршує результат. У певних ситуаціях воно може сповільнити читання та сприяти уважнішій перевірці змісту.

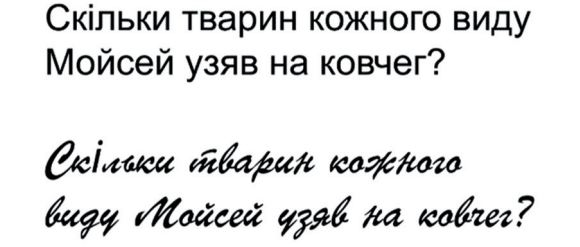

Рис. 2. Приклад впливу накреслення шрифту на виявлення помилки в тексті.

Вплив на сприйняття також має форма графічних елементів. Це можна простежити на прикладі ефекту Буба-Кікі, який показує зв'язок між візуальною формою та звуковими асоціаціями. У дослідженні В. Рамачандрана та Е. Габбарда учасникам пропонували дві фігури, одна з яких мала округлу форму, а інша була загостреною. Їм потрібно було визначити, яку фігуру можна назвати «буба», а яку «кікі» (Рис. 3). У результаті 95–98 % учасників пов'язали округлу фігуру зі словом «буба», а загострену зі словом «кікі».

Рис. 3. Приклад асоціативного сприйняття форми «Кікі» та «Буба».

Отримані результати показують, що форма може викликати певні асоціації ще до того, як людина починає свідомо аналізувати інформацію. У UI/UX-дизайні подібний принцип можна враховувати під час вибору форми шрифту, кнопок, піктограм та інших графічних елементів. Округлі форми можуть створювати м'якше враження, тоді як більш гострі та геометричні елементи можуть сприйматися як виразніші та динамічніші. Тому форма графічних елементів може бути одним із засобів передавання характеру та емоційного забарвлення.

Окремо варто розглянути відповідність шрифту змісту повідомлення. Дослідження Р. Хазлетта, К. Ларсона, Д. Шейха та Б. Чапарро показало, що текст може сприйматися легше, коли характер шрифту відповідає його змісту. Наприклад (Рис. 4), слово «вантажівка», набране масивним шрифтом Impact, сприймається швидше, ніж те саме слово, оформлене декоративним рукописним шрифтом Pacifico. Для слова «квітка» спостерігається протилежний результат, оскільки його зміст краще узгоджується з більш витонченим шрифтом. Гармонійне поєднання шрифту зі змістом може полегшувати та пришвидшувати читання, водночас посилюючи цілісність і виразність візуального оформлення. Натомість невідповідність між характером шрифту та змістом створює візуальний дисонанс, унаслідок чого текст може сприйматися складніше.

Рис. 4. Приклад відповідності накреслення шрифту змісту слова.

Цікавим є вплив складності оформлення тексту на оцінку описаної в ньому дії. У дослідженні Х. Сонг та Н. Шварца однакові інструкції щодо виконання фізичних вправ були представлені шрифтами Arial та Brush Script MT (Рис. 5).

Учасники, які читали інструкції легким для сприйняття шрифтом Arial, оцінювали тривалість виконання вправ приблизно у 8,2 хвилини, тоді як для варіанта, оформленого складнішим для читання шрифтом Brush Script MT, цей показник зростав до 15,1 хвилини. Такий результат свідчить про те, що візуальна складність тексту може переноситися на оцінку складності самої дії. У контексті інтерфейсів це означає, що складне для сприйняття оформлення тексту може формувати в користувача уявлення про більшу складність і тривалість виконання описаної дії.

Опустіть підборіддя до грудей, а потім підніміть його якомога вище. 6–10 повторень. Нахиліть ліве вухо до лівого плеча, а потім праве вухо до правого плеча. 6–10 повторень.

Опустіть підборіддя до грудей, а потім підніміть його якомога вище. 6–10 повторень. Нахиліть ліве вухо до лівого плеча, а потім праве вухо до правого плеча. 6–10 повторень.

Рис. 5. Приклад впливу складності шрифту на оцінку складності завдання.

Сприйняття інформації залежить не лише від тексту, а й від способу її візуального представлення. Це простежується в дослідженні науковців Вашингтонського університету, у якому учасникам пропонували наукові статті про нанотехнології з графічними ілюстраціями, створеними в одному випадку науковцями, а в іншому графічними дизайнерами (Рис. 6). Результати показали, що статті з ілюстраціями, розробленими дизайнерами, частіше оцінювалися як цікавіші, краще написані та науково обґрунтовані. Це свідчить про те, що візуальне оформлення може формувати загальне враження про матеріал і впливати на оцінювання його змісту навіть серед фахової аудиторії.

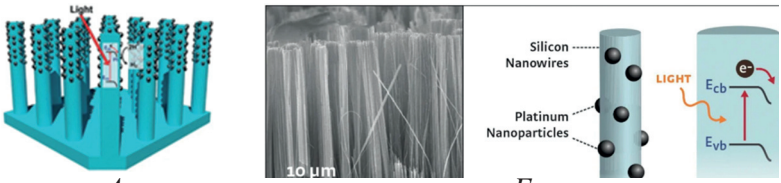

А *Б*

Рис. 6. Варіанти графічних ілюстрацій: А — розроблена науковцями; Б — розроблена графічними дизайнерами

Розглянуті дослідження показують, що типографічне оформлення варто добирати з урахуванням мети повідомлення та умов його сприйняття. Для інформаційних, навчальних і наукових текстів першочерговими є достатній контраст і зручність читання, тоді як у рекламних і творчих матеріалах важливо узгоджувати характер шрифту зі змістом та емоційним забарвленням повідомлення. У цифрових інтерфейсах типографіку доцільно поєднувати з формою графічних елементів, зважаючи на зрозумілість взаємодії та складність описаних дій. Продуманий вибір шрифту, контрасту й графічного оформлення допомагає передавати зміст відповідно до призначення матеріалу та особливостей цільової аудиторії.